

A CAT-ESZKÖZÖK HASZNÁLATÁRÓL SZLOVÁKIÁBAN

THE USAGE OF CAT TOOLS IN SLOVAKIA

BARBORA VINCZEOVÁ – ANITA HUŤKOVÁ¹

Absztrakt: Tanulmányunk felvázolja a fordítástudomány szlovákiai helyzetét, ahol korábban az egyetemi képzés során a hagyomány szerint előnyben részesült a műfordítás (Popovič hagyománya). Az utóbbi évtizedekben azonban komolyabb változás figyelhető meg ezen a téren is.

Tanulmányunk főleg a CAT-eszközök szlovákiai használatára összpontosít, bemutatva egyes releváns kutatási eredményeket. A felmérést 2016/17-ben Vinczeová végezte (indokok, elsajátítási módszer, előnyök/hátrányok stb.). Az adatokat összehasonlítjuk Djovčoš (2012, 2017, 2020) felmérésének eredményeivel, aki elsőként végzett ilyen jellegű vizsgálatot Szlovákiában. A változásokat az egyetemi fordításoktatás területén belül a kutatási eredmények kontextusában részletezzük. Egyben bemutatjuk, hogyan illeszkedett az új CAT-tananyag a besztecebányai Bél Mátyás Egyetem, ill. más szlovákiai egyetemek fordítási programjainak oktatásába.

Kulcsszavak: *CAT-eszközök, számítógéppel támogatott fordítás, CAT-eszközök oktatása Szlovákiában*

Abstract: The paper addresses the state of art of translation studies in Slovakia with a focus on CAT tools. First, the history of literary translation is presented (based on Popovič's theory), then, the development of translation studies in the past decades is addressed.

The study focuses on using CAT tools in Slovakia. The evolution and integration of CAT tools into Slovak translation studies is presented based on several studies, including studies by Vinczeová (2016/2017) (rationale, method, benefits/shortcomings, etc.) and Djovčoš (2012, 2017, 2020), who first conducted related research. Results are analyzed in the context of Slovak university practices in teaching translation. An example is provided to show the way the study fits into the curricula of Matej Bel University and other Slovak universities and the integration of CAT tools into teaching translation.

Keywords: *CAT tools, computer-assisted translation, teaching CAT tools in Slovakia*

¹ DOC. PHDR. ANITA HUŤKOVÁ
egyetemi tanár, docens
Bél Mátyás Egyetem
Bölcsészettudományi Kar
anita.hutkova@umb.sk
DR. PHDR. BARBORA VINCZEOVÁ
egyetemi tanár
Bél Mátyás Egyetem
Bölcsészettudományi Kar
barbora.vinczeova@umb.sk

1. Bevezetés

Szlovákiában az egyetemi művelődés szakterületén hagyományosan előnyben részesült a műfordítás – ami az úgynevezett Nyitrai iskola, ill. Anton Popovič hagyománya. A szakfordítás és a tolmácsolás kutatása és oktatása hosszú éveken át mellékágként kényszerült. A '90-es évektől tartó dinamikus ipari fejlődés azonban más piaci igényeket támasztott ezen a téren is, ami felkeltette a kutatók érdeklődését (lásd pl. Šuša 2011). A szlovákiai konferenciakötetekben, főleg az utolsó tíz évben, a szakfordítási és a tolmácsolási kérdések, elméletek és vizsgálatok is a műfordítással azonos helyre kerültek. S ez a változás nagy hatással van az egyetemi szinten folyó fordítás-tolmácsolás oktatására is. Hasonló a helyzet Magyarországon is (lásd pl. Horváth 2015, Vermes 2016, K. Papp 2018, Urbán 2018, Dróth 2018, Besznyák–Fischer–Szabó 2020 stb.). Főleg az utóbbi két évtizedben tapasztalható technikai fejlődés hatására a fordítói kompetenciaterkép dinamikus megújulásáról Heltai (2019: 13) ezt írja: „A fordítói memóriák megjelenésével és a gépi fordítás fejlődésével a fordítói munka gyökeresen átalakult [...]”. A CAT a „computer aided translation” vagy a „computer assisted translation” (azaz a számítógéppel támogatott fordítás) angol kifejezések rövidítése. A CAT-eszközök olyan szoftverek, ill. programok, amelyeket számítógép által támogatott fordításokhoz hoztak létre. Idetartozik pl. a Trados, MemoQ, Deja Vu, Wordfast stb. A szoftver legfontosabb része a fordítási memória. Ide menthető el a fordító minden eddigi munkája, így az egyes fordítási megoldások később is automatikusan felhasználhatók.

2. Néhány tény a szocio-transzlatológiai kutatásokról Szlovákiában

Szlovákiában az első CAT-eszközökről történő felmérések szoros kapcsolatban voltak és vannak a tágabb szocio-transzlatológiai kutatásokkal. A fordítási piac dinamikája ugyanis szorosan kapcsolódik a gépi fordítás és a fordítástámogató (CAT) eszköz használatához is, hiszen ennek az eszköznek eleve az a célja, hogy segítse, könnyítse, gyorsítsa a fordító munkáját. A kutatások, melyekre a tanulmányunk támaszkodik, azt vizsgálják, hogy mire van igény a piacon, ki az, aki fordít és hogyan, esetleg mennyiért. Ebben a kontextusban arra is választ kapunk, hogy kiket vegyünk fel és oktassunk az egyetemi fordítóképzés során, és hogy a fordítójelöltek a piac igényeinek megfelelően milyen kompetenciákkal, pl. kellő technikai készségekkel rendelkezzenek.

Absolon Jakub, az ASAP Translations fordítóiroda tulajdonosa már 2010-ben publikálta saját felmérése eredményeit a számítógéppel támogatott fordításban felhasznált eszközök hatékonyságáról szóló tanulmányában. Ezt követte beszercebányai kollégánk, Djovčoš Martin, aki az utolsó évtizedben több kutatást (2010, 2015, 2020) végzett nem csak a CAT-eszközök használatára összpontosítva. A felmérés eredményeit tanulmányaiban, ill. könyvben mutatta be pozsonyi munkatársával, Šveda Pavollal. Didaktikai, oktatási szempontból dolgozza fel és vizsgálja a CAT-eszközöket volt kollégánk, a ma már szabadúszó fordító és tolmács Zuzana Kraviarová-Angelovičová (2014) is. A számítógéppel támogatott fordítással továbbá Bachledová (2021), Ursínyiová (2016), ill. Homola (2017) foglalkozik, aki rámutat,

hogy az említett eszközök a vak fordítók szempontjából hiányosak. Külön témakörnek számít a videójátékok lokalizálása a CAT-eszközök segítségével (Kabát 2019, Marčanová 2019), ill. az eszközök segítsége a fordítóirodai ellenőr munkájában (Václavíková 2019). Beszámolónkban fontos forrásnak számítanak a Vinczeová Barbora (2019) kutatásából származó adatok.

3. Alapvető adatok a kutatásokról

Az egyes kutatások elektronikus kérdőíves formában készültek. A kérdőíveket szétküldtük a fordítóirodába, a fordítóegyesületekbe és szervezetekbe, de a szabadúszókhoz is, alkalmilag interjúkkal kombináltuk. Lényegében három komolyabb felmérés készült.

Az első a Djovčoš Martin (a táblázatban DM rövidítéssel jelöljük) 2010-ben végzett kutatása, ami egyben az első jelentősebb felmérés a szlovákiai fordítási-tolmácsolási piacon. A felmérés a disszertáció részeként készült, amit a szerző 2012-ben publikált. Mint ahogy az *1. táblázatban* látható, 138 válaszadó visszajelzését tartalmazza, amelyből a nők és a férfiak aránya 70–30%, a válaszadók 83%-a 40 éven aluli. A kutatás az angol nyelv dominanciáját szemlélteti (39% csak angolról vagy angolra fordít). Második helyen a német nyelv áll, s ezt a tényt a következő kutatások is megerősítik. A táblázatban megfigyelhető, hogy a magyar nyelvre/nyelvről való fordítás igénye alacsony a szlovák piacon. (Ezt csak érdekességgként említjük.) A *2. táblázat* bemutatja, hogy a piacnak milyen igénye van az egyes szövegtípusok fordítására. Mint ahogy arra számítani lehetett (vö. pl. Katan 2009), a szakszövegek fordítására van a legnagyobb igény (62%), míg legkevésbé a műfordításra (3%).

Djovčoš Martin vizsgálatát 2015-ben megismételte, majd ezeket az adatokat könyv formájában 2017-ben pozsonyi kollégájával, Pavol Švedával közösen publikálta (Djovčoš–Šveda 2017). Ezt a kutatást a táblázatban DM–ŠP 2015 rövidítéssel jelöljük. A felmérés 2015-ben, október 2. és 19. között zajlott, 370 válaszadó részvételével, életkor szerinti megoszlásban 21 és 74 közöttiek körében, az átlagéletkor 38 év volt. A nemek megoszlásának szempontjából a százalékos arány azonos volt az első felméréssel. Ami a nyelveket illeti, *csak* angolról vagy angolra 33,9% fordít (angollal *is* 68% dolgozik). A jelen felmérés szerint a magyar nyelvre vagy nyelvről történő fordításra mindössze 3,6%-nak van szüksége. Ahogy az a *2. táblázatban* látható, továbbra is a szakszövegek fordítására nő az igény (70,3%).

A harmadik kutatást e téren Vinczeová Barbora végezte a 2016/17-es tanévben, majd 2019-ben publikálta. (A táblázatban VB 2016/17 rövidítéssel szerepel.) A 216 válaszadóból 70,8% nő. Az informátorok 23–64 évesek (az átlagéletkor: 32 év) és 66,5%-uk angollal és szakszövegekkel (71,8%) dolgozik.

A táblázatba bevontunk még egy negyedik felmérést, a Djovčoš Martin és Pavel Šveda által végzett (legújabb) kutatást (Djovčoš–Šveda 2020), amely 2020-ban, novemberben és decemberben zajlott, de a szerzők az adatokat még nem dolgozták fel és nem is publikálták. Csak személyes levelezés alapján jutottunk az egyes CAT-eszközökkel kapcsolatos eredményekhez (Djovčoš–Šveda 2021a). Fontos megemlíteni, hogy ez a felmérés nem kizárólag a fordítási piacot szemlélte, hanem a

Covid-pandémiával összefüggő változásokat a tolmácsolási piacon is. Az 1. táblázatban ezért csak alapvető adatok találhatók.

Tanulmányunkban az említett kutatásokból merítünk, kiválasztva a CAT-eszközökkel kapcsolatos szempontokat, s összehasonlítva az adatokat, hogy megfigyelhessük a változások irányát és az összefüggések alakulását.

1. táblázat. Alapvető adatok a kutatásokról

	kutatás	válaszadók száma	nem	átlagéletkor	nyelv
DM (2010)	2010	138	70% nő, 30% férfi	30–40 év	angol 39% magyar 1%
DM–ŠP (2015)	2015. október	370	70%–30%	38 év	angol 68% magyar 3,6%
VB (2016/17)	2016/17	216	70,8%– 29,2%	32 év	angol 66,5% magyar 4%
DM–ŠP (2020)	2020. nov.–dec.	351	–	–	–

2. táblázat. Adatok a kutatásokról szövegtípus szerint

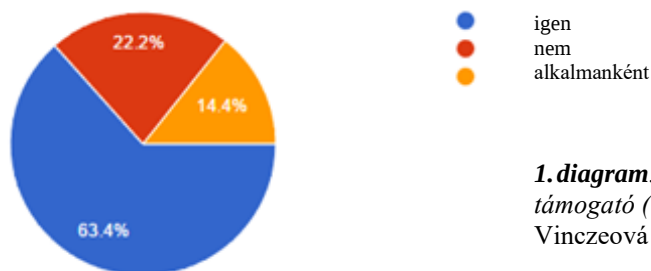
Szövegtípus	csak szakszöveg	csak műfordítás	mindkettő
DM (2010)	62%	3%	24%
DM–ŠP (2015)	70,3	6,5	18,6
VB (2016/17)	71,8%	6%	19%

4. A fordítók CAT-eszköz-használata – kutatások Szlovákiában – összehasonlítás

Az egyes felméréseket számokban és a könnyebb áttekinthetőség kedvéért táblázatokban ábrázoljuk. Minden egyes színes kördiagram (4.1–4.9 fejezetekben) Barbora Vinczeová 2016/17-es felméréseinek eredményeit tartalmazza. A többi kutatásból származó adatot ehhez viszonyítjuk.

4.1. Használ-e fordítástámogató (CAT) eszközt?

Az 1. diagram (Vinczeová 2016/17) kimutatja, hogy a CAT-eszközt a válaszadók majdnem 2/3-a használja.

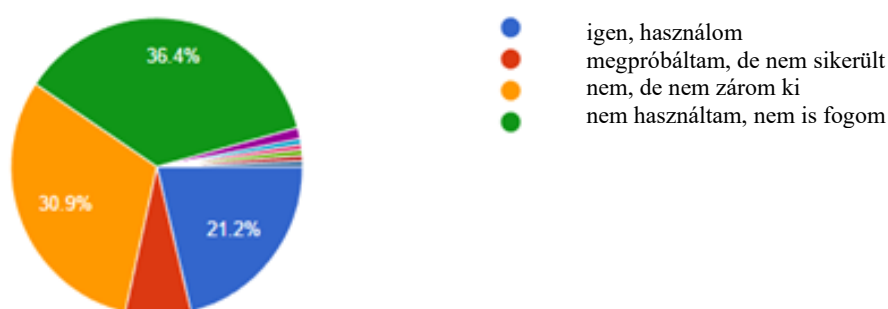

1. diagram. Használ-e fordítástámogató (CAT) eszközt?
Vinczeová 2016/17 felmérése

Djovčoš (2010) felmérése szerint 54% használta, míg Djovčoš és Šveda 2015-ben végzett felmérése 66%-ot említ. A számok összevethetők az Espell iroda a magyarországi piacon 2011-ben készült felméréseivel, amelyek szerint a válaszadók 44%-a *nem használja* az eszközt (Bálint 2012).

4.2. *Használ-e fordítástámogató (CAT) eszközt a műfordításnál?*

Erre a kérdésre a válaszadók több mint a fele pozitívan reagált, tehát használja, ill. nem zárja ki a használatát (2. diagram).

2. diagram. *Használ-e fordítástámogató (CAT) eszközt a műfordításnál?*

Vinczeová 2016/17 felmérése

Hasonló kutatást végzett Djovčoš és Šveda a pandémia (2020) évében, kicsit módosítva a kérdést: *Mikor használom a CAT-eszközt?*

3. táblázat. *Mikor használom a CAT-eszközt?*

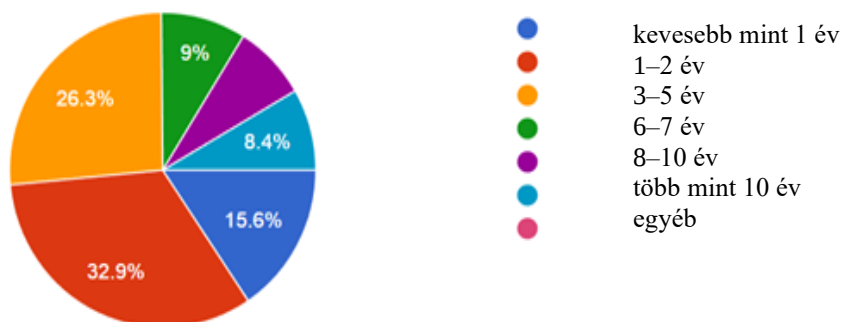
Djovčoš–Šveda (2020) kutatása

DM-ŠP 2020	Mikor használom a CAT-eszközt?
minden fordításnál	26,5%
többnyire minden f.	25,6%
csak bizonyos f.	19,4%
nem használom a CAT-eszk.	27,1%
nem fordítok (csak tolmács)	1,4%

A 3. táblázatban bemutatott válaszokból látható, hogy a kutatásban résztvevők több mint 52%-a minden, ill. többnyire minden fordításnál használja a CAT-eszközt.

4.3. *Hány éve használja a fordítástámogató (CAT) eszközt?*

A 3. diagram azt mutatja, hogy komolyabb mozgás ezen a téren az utolsó öt évben figyelhető meg. A válaszadók majdnem kétharmada ugyanis ebben az időben kezdte el használni az eszközt, s egyharmada csak az utolsó két évben vállalkozott a használatára.

3. diagram. *Hány éve használja a fordítástámogató (CAT) eszközt?*
Vinczeová 2016/17-es felmérése

4.4. Mi indokolja a fordítástámogató (CAT-) eszköz használatát?

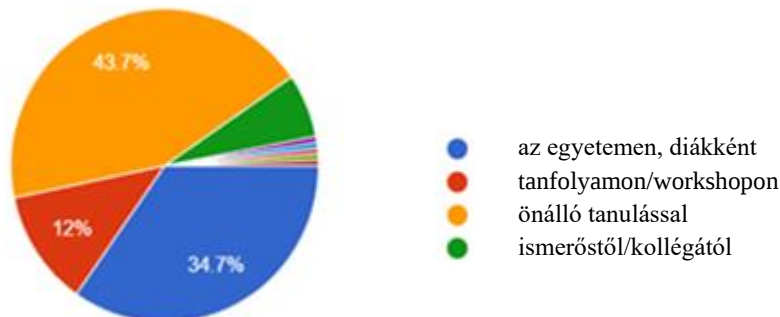
A leggyakoribb indokokat százalékokban a 4. diagram ábrázolja. A kutatás kimutatta, hogy a válaszadók több mint egyharmada a piac igényeire (az ügyfél, ill. a munkáltató felhívására) reagál.

4. diagram. *Mi indokolja a fordítástámogató (CAT) eszköz használatát?*
Vinczeová 2016/17-es felmérése

4.5. Hogyan sajátította el a CAT-eszköz használatát?

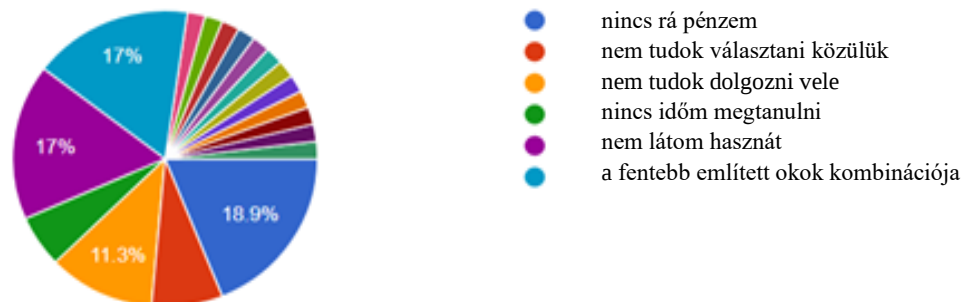
Az 5. diagramon látható adatok többek közt azt is kimutatják, hogy a CAT-eszközök elsajátítása nem nehéz (a válaszadók majdnem 44%-a önállóan sajátította el) és hogy a szlovákiai fordítási piacon már az egyetemen végzett diákok több mint egyharmada dolgozik.

5. diagram. *Hogyan sajátította el a CAT-eszköz használatát?*
Vinczeová 2016/17-es felmérése

4.6. Miért nem használom a CAT-eszközt?

A 6. diagram a CAT-eszközöket nem használó válaszadók különböző okaira utal. Az első helyeken a pénzhíány, a hasznosság hiánya, ill. a több okok kombinációja található.

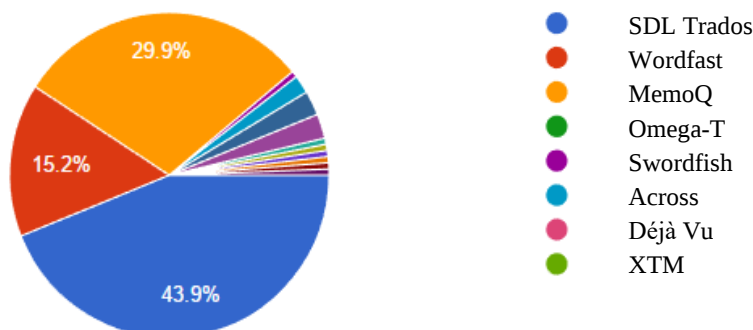

6. diagram. *Miért nem használom a CAT-eszközt?*
Vinczeová 2016/17-es felmérése

Ez a felmérés összehasonlítható Djovčoš 2010-ben végzett kutatásából eredő adataival, mely szerint a válaszadók 38%-a nem tudja a CAT-eszközöket használni; 17%-a feleslegesnek tartja, 5%-a azt vallja, hogy lassítja a munkát és 7%-a pontatlan-nak/tévesnek tartja őket (Djovčoš 2012).

4.7. Melyik fordítástámogató eszközt használja?

A 7. diagramon látható és lentebb felvázolt, Szlovákiában végzett (egyéb) kutatásokból származó adatokkal (4. táblázat) összevethetők az Espell fordítóiroda magyarországi piacon 2011-ben végzett felmérései, melyek szerint az SDL Tradoszal 29%, a MemoQ-val 14%, a Wordfasttal pedig a válaszadók 3%-a dolgozik.

7. diagram. Melyik fordítástámogató eszközt használja?
Vinczeová 2016/17-es felmérése

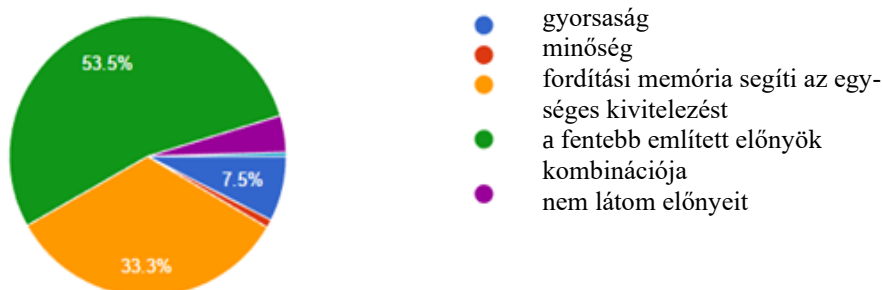
4. táblázat. Melyik fordítástámogató eszközt használja?
Összehasonlítás – Szlovákia

	DM 2010 (2012)	DM 2015 (DM, ŠP2017)	BV 2016/17 (2019)	DM-ŠP 2020 (több feleletle- hetőség)
TRADOS	20	47	43,9%	40,9%
MEMOQ	1	21,3	29,9%	27,5%
WORDFAST	12	32,7	15,2%	5,1%
MEMSOURCE	–	10,6	–	16,4%

Itt látható, hogy az utóbbi években (lásd a Vinczeová 2016/17-es és Djovčoš–Šveda 2020 kutatásokat) Szlovákiában a MemoQ került az első helyen álló Trados mögé, megelőzve a Wordfastot.

4.8. A CAT-eszközök előnyei

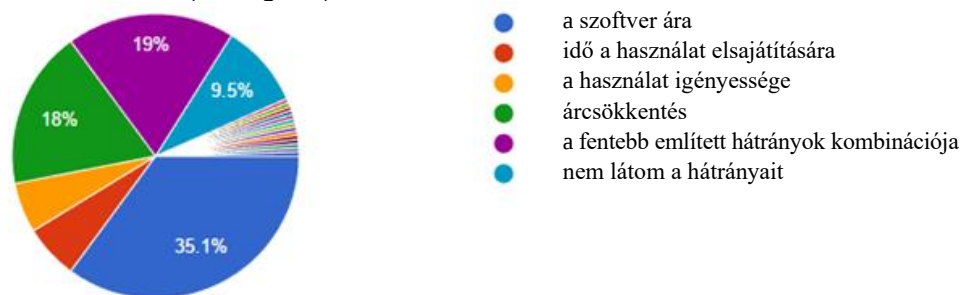
A válaszadók főképpen a fordítási memória használata által keletkező szövegek egyöntetű, egységes kivitelezésében, ill. több pozitív tényező kombinációjában látják a CAT-eszközök előnyeit (8. diagram).

8. diagram. A CAT-eszközök előnyei
Vinczeová 2016/17-es felmérése

4.9. A CAT-eszközök hátrányai

A válaszadók több mint egyharmada a legnagyobb hátrálynak a szoftver árát jelöli, s csak 9,5% nem tapasztal hátrányokat a CAT-eszközök használata során. Az ár-csökkentésnél arról van szó, hogy a fordítás számlázásánál (szómennyiség szerint) ez kimutatható (9. diagram).

9. diagram. A CAT-eszközök hátrányai
Vinczeová 2016/17-es felmérése

5. CAT-eszközök alkalmazása az egyetemeken, a fordítói képzésekben

A fordítás és tolmácsolás oktatása Szlovákiában több helyen is folyik egyetemi szinten, pl. Pozsonyban, Nyitrán, Besztercebányán, Eperjesen és Kassán.

Ami a CAT-eszközök használatának tanítását illeti, Besztercebányán a Tradossal kezdtünk (2013-ban), majd a MemoQ kínálta ingyenesen a szoftverét az egyetemnek, így ezzel dolgozunk ma is. Nyitrán a MemoQ mellett főképpen a Tradost és a Memsource-t sajátítják el a diákok, Pozsonyban a MemoQ-ot és a Tradost, Eperjesen a MemoQ-ot, Tradost, s alkalmmilag a Matecatot.

Tény, hogy többnyire csak az angol szakos diákok kapnak erre lehetőséget az oktatás során, mert a kisebb (nyelvi) tanszékeknek nincs rá kapacitásuk. Már más nyelveket tanuló diákok is felfigyeltek erre, és igénylik a fordításoktatási programokban. A besztercebányai egyetemen ezért a jövő évtől már a számítógéppel támogatott fordítás a „közös” tantárgyakhoz fog tartozni, így minden fordítási és tolmácsolási programot látogató diák ingyenesen megkapja a kellő alapokat. Így a „fordítás és tolmácsolás szak hallgatóinak lehetőségük van a piaci sikerre, de elvárás tőlük a kiváló felkészültség, a minőségi fordítási készség, és nem utolsósorban a munkaetika betartása” (Angelovičová–Bachledová, 2021: 99)².

Zárásként bemutatunk egy áttekintést a Szlovákiában megvédett „CAT-eszközök” vagy „CAT tools” (angol nyelvű dolgozatokban), ill. „a számítógéppel támogatott fordítás” kulcsszavakat tartalmazó szakdolgozatok központi regiszteréből származó adatokról (5. táblázat). A szakdolgozatok elektronikus nyilvántartása

² „TIS graduates have an opportunity to succeed in the market, but excellent preparation, the ability to perform quality translation, and last but not least, compliance with work ethics are expected from them” (Angelovičová–Bachledová, 2021: 99).

(CRZP) Szlovákiában 2011-től működik, ettől az évtől kötelező a szakdolgozatok online elérhetőségének biztosítása.

5. táblázat. A szlovákiai CAT-szakdolgozatokkal kapcsolatos adatok³

Év	„CAT-eszközök”	„Számítógéppel támogatott fordítás”	„CAT-tools”	Összesen
2011	1	0	2	3
2012	2	3	0	5
2013	2	3	1	6
2014	3	0	1	4
2015	2	3	2	7
2016	3	0	0	3
2017	2	2	0	4
2018	4	0	0	4
2019	5	1	1	7
2020	5	2	0	7
2021	3	0	1	4

6. Zárógondolatok

Ahogy látható, a CAT-eszközök iránti, diákok által végzett kutatások már az utolsó évtizedben jelen vannak az egyetemi szakdolgozati témakörökben, a számok egyúttal arra is mutatnak, hogy nem beszélhetünk gyors növekedésről. Ez Szlovákiában, pl. a hagyományos műfordítási kérdések előnyben részesítésével magyarázható. Feltételezzük azonban, hogy a helyzet a közeljövőben változni fog s a számok növekednek, mivel egy nagyon aktuális és fejlesztésben levő kutatási területről van szó.

Annak ellenére, hogy a CAT-eszközök lassabban illeszkednek az egyetemi kötelező tantárgyak, ill. a szakdolgozatok témái közé, mint ahogy a piac kívánná, pozitív jelenség, hogy ott vannak, s ez a törekvés nagy valószínűséggel csak növekedni fog. Ahogy a tanulmányban kimutattuk az egyes kutatási eredményeken keresztül, a CAT-eszközök használóinak száma növekszik. Ugyanúgy nő az egyetemekre gyakorolt nyomás a piac részéről is azt illetően, hogy a számítógéppel támogatott fordítás a fordításoktatási program tanterveinek szerves és kötelező részét alkossa.

³ Abban az esetben, amikor egy szakdolgozat két vagy mindhárom kulcsszavat tartalmazza, ez csak egyszer szerepel a táblázatban (tehát a szakdolgozatok száma nem duplikált).

Irodalom

- Absolon, Jakub 2010. *Nebojte sa Tradosu!* Nitra: ASAP-Translations, s. r. o.
- Angelovičová, Zuzana–Bachledová, Marianna 2021. The integrated model of teaching specialised translation: The base and methods. In: Djovčoš, Martin – Šveda, Pavol (eds.): *Translation and interpreting training in Slovakia*. Bratislava: Stimul. 84–99.
- Bálint András 2012. *Megjelent a fordítói körkép*. <https://www.fordit.hu/cikkek/2012-09-06-megjelent-a-forditopiaci-korkep-2011/> (Letöltve: 2021. 11. 16.)
- Besznyák, Rita – Fischer, Márta – Szabó, Csilla (eds.) 2020. *Fit-for-market translator and interpreter training in a digital age*. Wilmington: Vernon Press.
- CRZP. 2022.
https://opac.crzp.sk/?fn=*AdvancedSearch&search=advanced&entity=0
(Letöltve: 2021. 11. 16.)
- Djovčoš, Martin – Šveda, Pavol 2017. *Mýty a fakty o preklade a tlmočení na Slovensku*. Bratislava: VEDA.
- Djovčoš, Martin 2012. *Kto, čo, ako a za akých podmienok prekladá: Prekladateľ v kontexte doby*. Banská Bystrica: Belianum.
- Djovčoš, Martin – Šveda, Pavol 2021a. Covid-19 a jeho dosah na prekladateľskú profesiu. Az előadás elhangzott a *Translating Europe konferencián*, 2021. november 11-én. https://www.youtube.com/watch?v=GBkxnf_O3J8 (Letöltve: 2021. 11. 16.)
- Djovčoš, Martin – Šveda, Pavol 2021b. What does the future hold for translation and Interpreting training in Slovakia? In: Djovčoš, Martin – Šveda, Pavol (eds.): *Translation and interpreting training in Slovakia*. Bratislava: Stimul. 171–184.
- Dróth Júlia (szerk.) 2018. *Gépiesség és kreativitás a fordítási piacon és a fordításoktatás különböző szintjein*. Budapest: L'Harmattan Kiadó.
- Heltai Pál 2019. Van-e egységes fordítási kompetencia? *Alkalmazott Nyelvészeti Közlemények* 14/2, 9–24.
- Homola, Michal 2017. Kompenzačné technológie a postupy nevidiacich prekladateľov a tlmočníkov. In: Guldánová, Zuzana (ed.): *Kontexty súdneho prekladu a tlmočenia VI*. Bratislava: Univerzita Komenského. 40–51.
- Horváth Ildikó (szerk.) 2015. *A modern fordító és tolmács*. Budapest: ELTE.
- Kabát, Marián 2019. Pár poznámok k špecifikám lokalizácie. *Prekladateľské listy* 21–34.
- Katan, David 2009. Translation theory and professional practice: A global survey of the Great Divide. *Hermes Special Issue Translation Studies: Focus on the*

- Translator* 111–153. <https://tidsskrift.dk/her/article/view/96849/145606> (Letöltve: 2021. 11. 16.)
- K. Papp Éva 2018. Milyen fordítókra van szükség az iparszerű fordításhoz, illetve a reklámszövegek és marketinganyagok kreatív adaptációjához? In: Dróth Júlia (szerk.): *Gépiesség és kreativitás a fordítási piacon és a fordításoktatás különböző szintjein*. Budapest: L'Harmattan Kiadó. 175–178.
- Kraviarová, Zuzana 2014. Integrovaná výučba odborného prekladu. *Prekladateľské listy* 66–81.
- Marčanová, Katarína 2019. Porovnanie lokalizácie videohier a neherného softvéru na Slovensku. *Prekladateľské listy* 35–48.
- Šuša, Ivan 2011. Cudzie jazyky a preklad ako prostriedky interkultúrnej komunikácie. *Usta ad Albim Bohemica: jazyky v Evropě, Evropa v jazycích* 11/1, 234–243.
- Urbán Miklós 2018. Mondatok és szegmensek – kreativitás és CAT-használat. In: Dróth Júlia (szerk.): *Gépiesség és kreativitás a fordítási piacon és a fordításoktatás különböző szintjein*. Budapest: L'Harmattan Kiadó. 167–174.
- Ursínyová, Magdaléna 2015. Postoj študentov translatológie k nástrojom CAT. *Prekladateľské listy* 120–127.
- Václavíková, Katarína 2019. Práca kontrolóra prekladov v prekladateľskej agentúre. *Prekladateľské listy* 84–96.
- Vermes Albert 2016. Fordítóképzés Magyarországon és az Amerikai Egyesült Államokban. In: Vermes Albert (szerk.): *A fordítás arcai*. 10. évf. Ünnepi kötet. Eger: Eszterházy Károly Egyetem. 81–217.
- Vinczeová, Barbora 2019. *Nástroje CAT na Slovensku*. Banská Bystrica: Belianum.